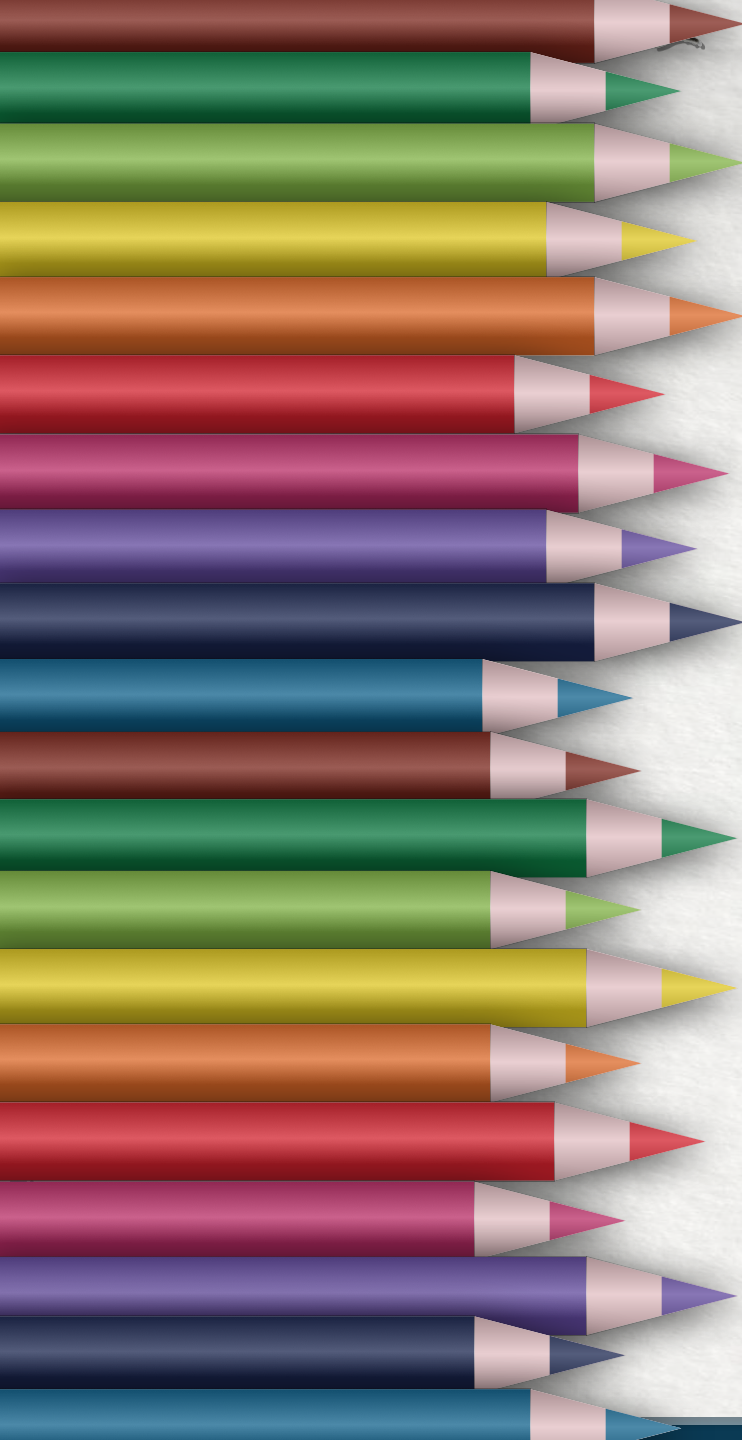
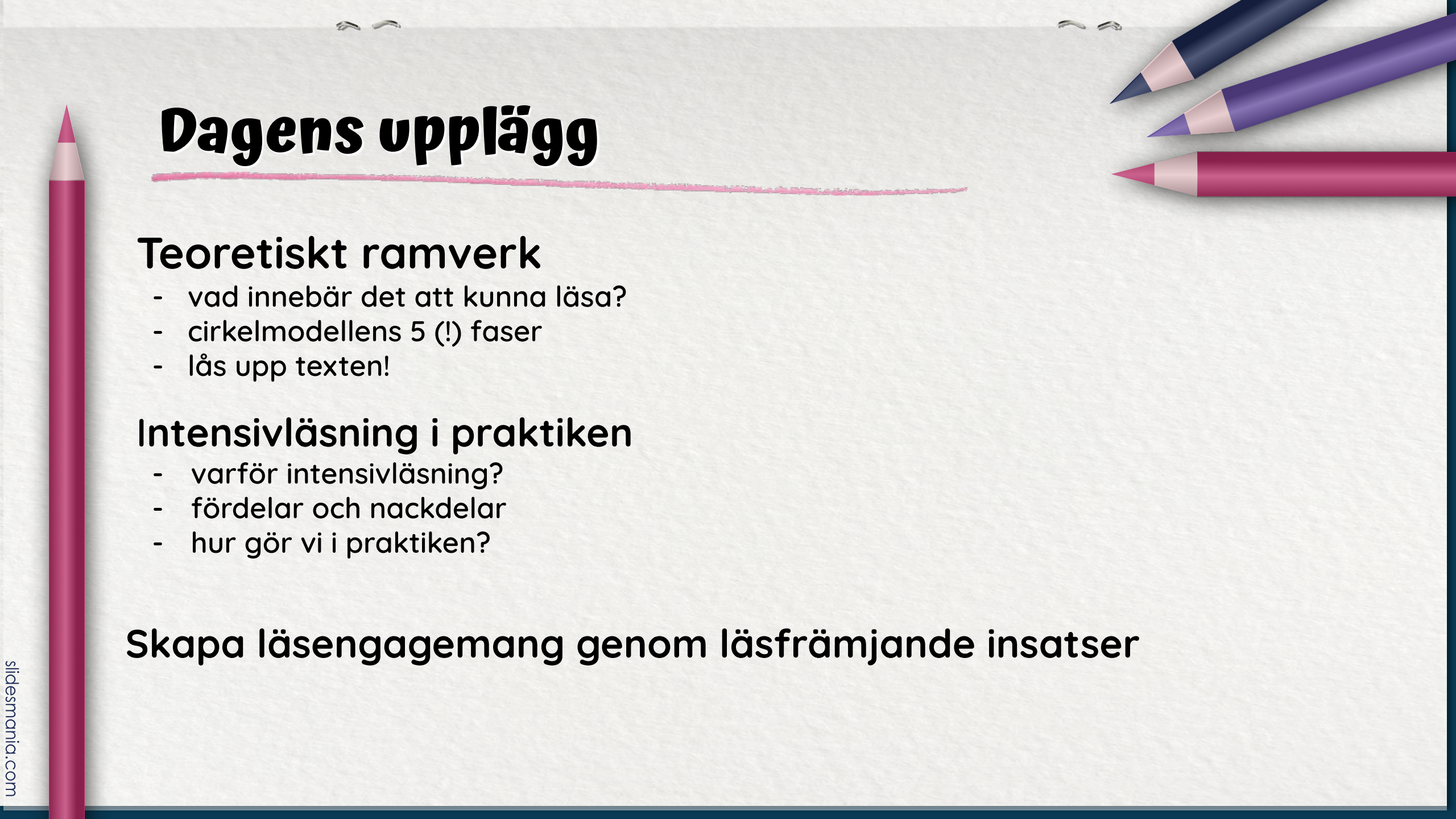

Intensivläsning i helklass - En modell som inte borde behövas

Sara Bruun

Södertälje 20250918

Dagens upplägg

Teoretiskt ramverk

- vad innebär det att kunna läsa?
- cirkelmodellens 5 (!) faser
- lås upp texten!

Intensivläsning i praktiken

- varför intensivläsning?
- fördelar och nackdelar
- hur gör vi i praktiken?

Skapa läsengagemang genom läsfrämjande insatser

Something is rotten in the state of Sweden

Faktorer som enligt Tärning et al (2024) bidrar till försämrad läskompetens hos eleverna:

- **Stora klasser med varierande förkunskaper:** Den stora spridningen i elevernas förkunskaper i stora klasser gör det svårt för lärare att ge alla elever det stöd de behöver.
- **Ökning av digitala aktiviteter:** Ökad användning av digitala verktyg i undervisningen i F–3 har ersatt mer traditionella metoder som papper och penna, vilket kan påverka inläringen negativt.
- **Otillräckliga nationella prov:** De nationella proven i årskurs 3 fångar inte upp elever med otillräckliga färdigheter, vilket leder till en felaktig bild av deras kunskapsnivå och behov.
- **Otydliga och snäva styrdokument:** Kursplaner och styrdokument för svenska i F–3 ger för lite utrymme för läs- och skrivundervisning och är formulerade på ett oklart sätt.
- **Bristande lärarutbildning:** Det finns stora brister i utbildningen av F–3-lärare, särskilt när det gäller hur de förbereds för att stödja elever i deras läs- och skrivutveckling.
- **Brist på speciallärare:** Det finns en brist på utbildade speciallärare som kan ge elever med läs- och skrivsvårigheter nödvändigt stöd
- **Otillräckligt tidigt stöd:** Elever får inte tillräckligt stöd tidigt i sin utbildning, vilket fördröjer deras utveckling i att lära sig läsa och skriva.
- **Undermåliga verktyg för screening:** Verktygen för att bedöma och följa upp elevernas läsutveckling är bristfälliga, vilket gör det svårt att identifiera elever i behov av hjälp

Källa:

Tärning, B., Ihse Seward, A., Haake, M., & Gulz, A. (2024).

En F-3-läroarutbildning på vetenskaplig grund för bättre tidig läs- och skrivutveckling. Näringslivets Skolforum

The Simple View of Reading “att kunna läsa”

- Avkoda texten, det vill säga tolka symboler och grafem (siffror och bokstäver),
- Omsätta dem till motsvarande fonem (språkljud).
- Förstå det man läser.
- Både avkodning och förståelse är nödvändiga för läsning, men ingen av dem är tillräcklig i sig (Gough & Tunmer, 1986; Hoover & Gough, 1990).

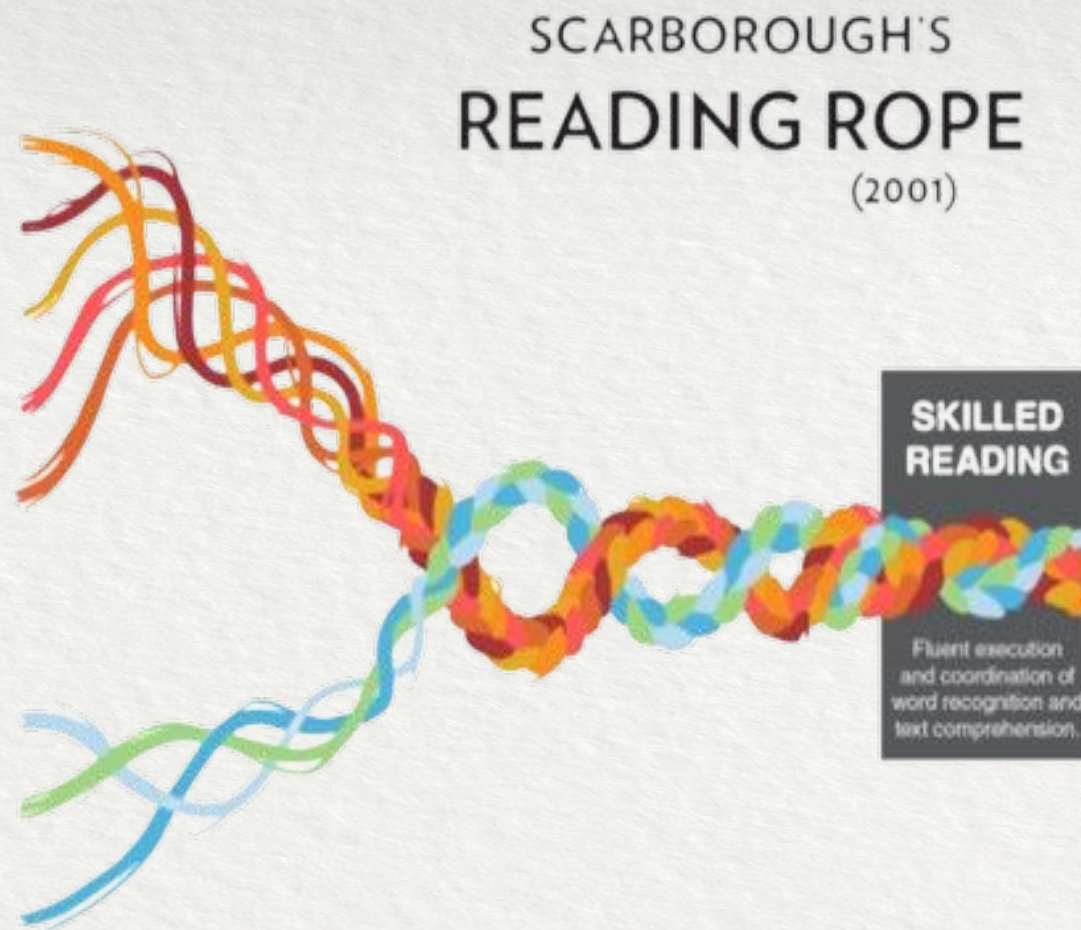
Läsförståelse:

- **BAKGRUNDSKUNSKAP** (fakta, begrepp, etc.)
- **ORDFÖRRÅD** (bredd, precision, kopplingar, etc.)
- **SPRÅKSTRUKTUR** (syntax, semantik, etc.)
- **VERBAL RESONEMANGSFÖRMÅGA** (slutledning, metaforer, etc.)
- **LÄSKUNSKAP** (tryckta begrepp, genrer, etc.)

AVKODNING

- **FONOLOGISK MEDVETENHET** (stavelser, fonem, etc.)
- **AVKODNING** (alfabetisk princip, bokstavsljud-kopplingar)
- **IGENKÄNNANDE AV VANLIGA ORD**

TRÅDARNA VÄVS SAMMAN TILL FLYTANDE LÄSNING

Hur säkerställer du att dina elever lär sig? Hur vet du det?

- Att vara kreativ och hitta på roliga projekt för eleverna är väldigt enkelt
- Att säkerställa att varje individ lär sig och blir sitt bästa jag är mycket svårt

Vad innebär det egentligen att kunna något?

Lås upp texten tillsammans med eleverna

NYCKLAR:

N - Nyckelord: Läs rubriken och underrubriker för att identifiera nyckelord som sammanfattar och ger ledtrådar om innehållet.

Finns det specifika begrepp i texten?

Vad betyder dessa?

Y - Ytläsa: Förutspå vad texten handlar om. Skumma igenom texten. Titta på bilder och diagram.

C - Central tanke: Klargör innehållet. Djupläs och arbeta med förståelsen. Läs texten på olika sätt - enskilt, i par, i grupp. Hem- och expertgrupper kan användas.

Vad handlar texten om?

K - Koppla samman: Koppla samman informationen i texten med egen kunskap och egna erfarenheter. Dra slutsatser om textens innehåll.

Vad vet du redan om textens ämne?

L - Läs aktivt: Anteckna, ställ frågor och reflektera. Gör lässtopp. Skriv en kort, (3-5 meningar) sammanfattning med egna meningar till varje kapitel eller längre stycke. Vad får du veta mellan och bortom raderna? Vad är viktigast i denna del av texten?

A - Använd AI när/om det är lämpligt. AI kan ta fram frågor, sammanfatta text och vara en "diskussionspartner".

R- Reflektera: Blev texten begriplig? Om du skulle läsa samma text eller en liknande text igen skulle du ta dig an texten på samma sätt då eller skulle du förändra något?

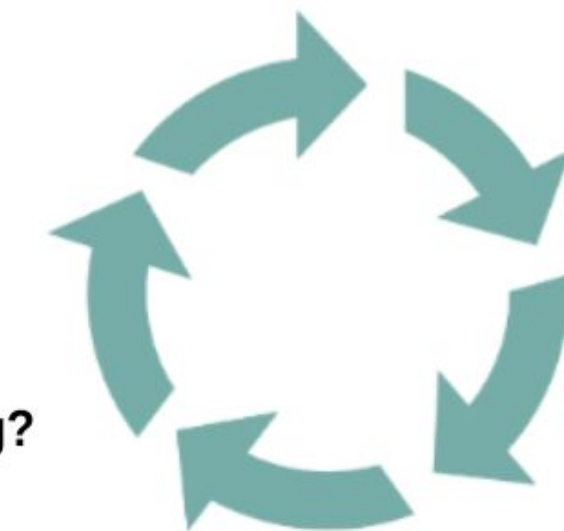
Cirkelmodellens 5 faser för undervisning och lärande

1. Aktivera elevernas förförståelse

Bygg upp elevernas kunskaper
Fakta och förståelse
Använda gärna AI

5. Vad har eleven lärt sig?

Eleven står helt på egna ben
Stöttning tas bort
Skrivandet görs i låst yta tex Trelson, Inspera etc
Eleven visar på olika sätt vad den lärt sig men utan möjlighet att använda AI eller internet.

4. Individuellt arbete och skrivande

Eleverna börjar stå på egna ben och visar, individuellt, på olika sätt vad eleven har lärt sig
Eleven får återkoppling av läraren, klasskompisar och/eller AI
Lärandet utvecklas

2. Modellering

Läraren visar hur man gör och har genomgångar.
Stöttning, checklistor och modelltexter används
Här sker lärandet och eleverna ges möjlighet att träna
Låt eleverna ta och få så mycket hjälp de vill och behöver för att lära sig.
Använd gärna AI

3. Gemensamt arbete och skrivande

Eleverna gör uppgifter tillsammans, tar hjälp av läraren och varandra
Här sker lärandet och eleverna ges möjlighet att träna
Låt eleverna ta och få så mycket hjälp de vill och behöver för att lära sig.
Använd gärna AI

Sara Bruun

Försök att inte låta centrala innehållet stressa dig.

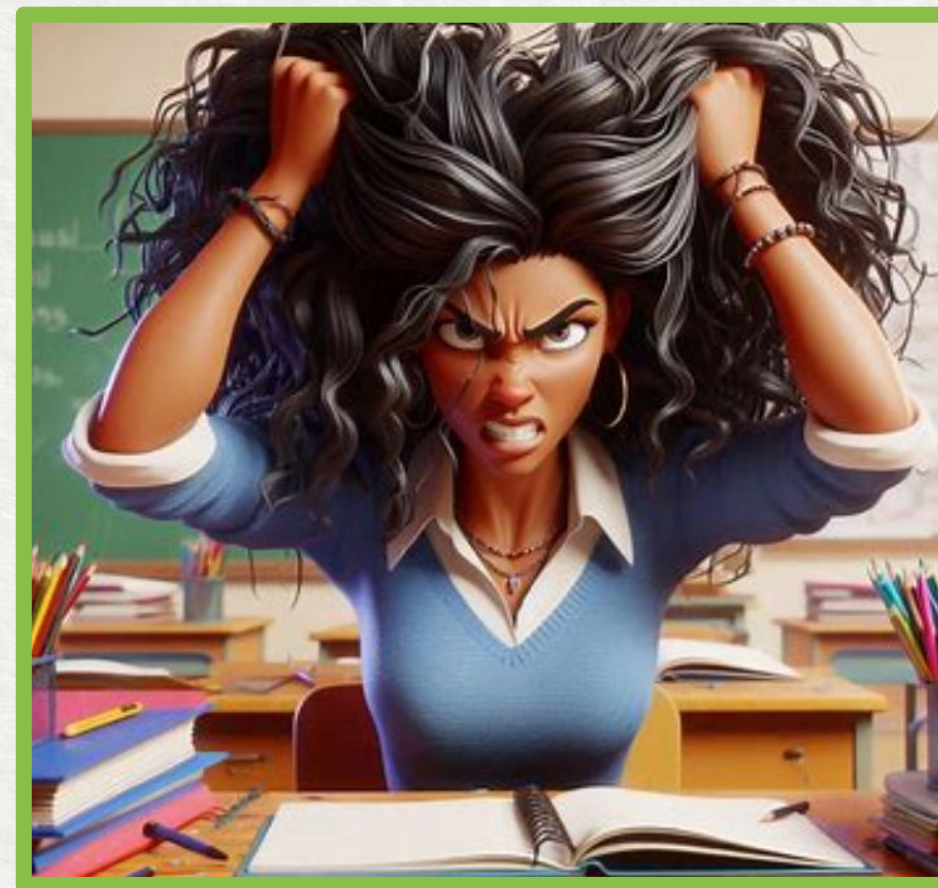
Rusa inte vidare till nästa moment om du märker att majoriteten inte har förstått.

Det är viktigare att eleverna har baskunskaper än att du hinner igenom allt centralt innehåll enligt din planering!

Kom överens i ämneslaget vilka delar av CI ni ska lägga mest tid på och vilka delar ni kan svepa över snabbare.

Fallfärdig fröken fräste frustrerat!

- 29 elever i klassen
- 14 med konstaterad diagnos, 3 på kö (adhd, autism, språkstörning, dyslexi)
- Eleverna screenades i början av läsåret och man konstaterade att “oj, så många som ligger lågt tex stanine 1-2”
- Några få elever gavs insats 30 min/ vecka
- Resten.. tja

Om du bara anpassar och
differentierar din
undervisning ska du se att det
ordnar sig...

Varför? Hur vet vi det? Analysera - välj väg

- Låga resultat på DLS/H4 etc.
- En majoritet har stanine 1-3.
- Eleverna har generellt låga resultat.
- Speciallärare hinner inte med.

- Majoriteten stanine 4 och över.
- Ett fåtal med låga resultat.
- Speciallärare arbetar med elever som har låga resultat

Välj

- läsengagemang
- läsfrämjande aktiviteter
- högläsning
- textsamtal
- samarbete med skolbiblioteket

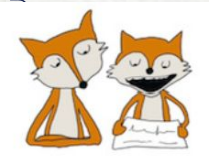
Intensivläsning i praktiken

Minuttestet

- Elev läser för mentor
- Läs från vänster till höger i en minut
- Så fort eleven kan men rätt!
- I högerkanten - ringa in ordet där eleven slutar och dokumentera i det medföljande Excelarket.
- Genomförs före, efter 2,5 vecka och efter 5 veckor
- Utifrån minuttestet sätter läraren samman eleverna i par
- Maj Örtendal har tagit fram minutttest plus läslistor

Minuttest

ek	sa	ön	du	hy	ät	äl	bi	8
ro	is	uv	kö	os	fy	gå	al	16
lok	mal	nig	vev	pöl	säd	tub	läg	24
fin	dyr	ben	mät	tal	hur	dop	lov	32
kast	ett	peka	hall	golv	bland	resa	väst	40
slut	våga	ännu	flyr	alla	fisk	tejp	jäsa	48
nosa	päls	mask	ändå	buga	tråd	allt	gryn	56
vill	ryka	häst	disk	tack	klok	måla	grön	64
plåt	fler	luft	koka	gles	rasa	över	synd	72
nosar	bruna	nästan	böjer	spåret	mellan			78
krypt	visar	tycker	grenen	vilket	ryser			84
sundet	henne	skorna	annat	västen	flaket			90
tänker	vråken	filtar	knutor	mycket	hösten			96
glaset	fester	skulle	rälsen	krokar	duger			102
först	bilder	prylar	klotet	tvålen	tankar			108
skruvar	plädar	filmer	sprejar	globen	något			114
följde	grisen	skredet	staden	språket	alltid			120
oftare	strutar	traska	minsta	sprider	väldigt			126
mellan	gröten	språken	kryper	struten	armarna			132
borden	skruven	gladare	flitig	stråken	fälla			138
sprötet	bedja	sylten	klarare	skriket	vanlig			144
plogen	fältet	skrålet	trutar	sprakar	vilden			150

Tio-minuters läsningen

Utifrån resultaten på minuttesten sätter ni ihop par. Försök få ihop par med ungefär samma resultat. Olle har 68 och Ahmed 72. Dessa bildar par. Paren kan förändras under veckorna beroende på utvecklingen.

Eleverna läser uppifrån och ner, varje spalt för sig

Börjar med nonsensord och blir gradvis riktiga ord som blir längre och svårare

Långsamt och rätt!

Kompisen som lyssnar är aktiv och hjälper till att rätta

Om många har svårt kan det vara bra att först modellera i helklass. Använd munkort och visa hur ljuden låter.

Eleverna läser varje lista MINST tre gånger dvs läs en lista, byt så kompisen läser. Så många gånger man hinner på tio minuter. Vissa behöver jobba en hel vecka med en lista, andra är klara snabbt. Var ganska stränga! Viktigare att ljuden blir rätt än att skynda fram.

När eleverna är överens om att de kan listan kallar de på lärare som lyssnar, ger feedback och godkänner om eleven kan gå vidare till nästa lista.

Läslista 16: Innehållsord k-k-v-k

bröd	dryg	kvar
bror	drev	brev
brun	drog	kryp
kram	kniv	spis
krök	knut	pläd
krok	knän	blöt
spår	kvot	knep
spik	kvav	drag
späd	kved	glöd
plan	vrak	knop
plåt	vrål	blus
plym	vred	bron
blek	vråk	glas
bläs	tvär	spön
blir	tvål	krav
glob	gnyr	plog
gles	gnat	spak
glad	gnet	kräm

Högstadiet och gymnasiet kräver att man tänker till

Skriv in när och ansvarig i dokumentet.

Dela med projektledaren.

Gör egen kopia och redigera:

Kopia av Intensivläsning Genomförande

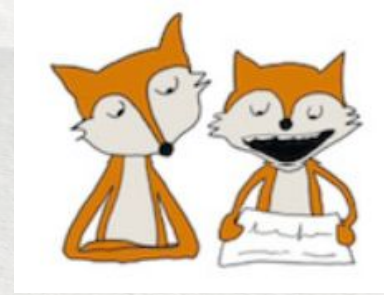
Kom ihåg att meddela vikarier!

Intensivläsning 7B

Vecka 37	Ansvarig	Genomförd	Övrigt
måndag	Annika/Sary 8:00	x	Tog lång tid Helklass
tisdag	Sara B 8:00		Visade munkort Helklass
onsdag	Judith/Sary 13:40	Skoljogg	
torsdag	Christer/Sary 10:15		Par. Funkade bra
fredag	Annika 8:00		

Intensivläsning i praktiken

- Hela tiden har klassen (oavsett årskurs) en skönlitterär bok igång.
- Svenska och engelska “varvar” och bestämmer i början av terminen när och vilken bok som läses
- Språklärare är INTE ansvariga för intensivläsningen. De ansvarar för läsning av skönlitteratur.
- Efter 5 veckor används de tio minuterna till sådant ni identifierat att majoriteten i klassen måste träna på tex skriva läsligt för hand, skriva med punkt, stor bokstav och skiljetecken, multiplikationstabellen etc...
- Varje ny termin inleds med 5 veckors intensivläsning
- Intensivläsningen och vilka läsfrämjande aktiviteter som görs läggs in i ett årshjul
- Intensivläsningen måste göras konsekvent, vara obligatoriskt för lärarna att genomföra och finnas tid för att göra.

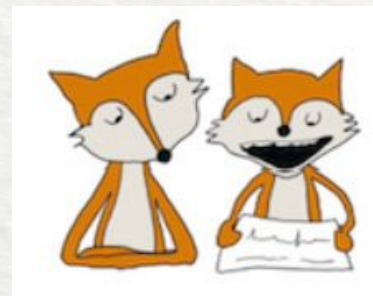
Vikten av tydliga roller och uttalat mandat

- **Skolledaren:** utser projektledare, ger projektledaren tydligt mandat samt berättar för all personal om mandatet och syftet med insatsen
- **Projektledaren:** modellerar och låter alla lärare göra ”minuttestet”, samma som eleverna senare ska göra, kopierar upp alla läslistor och sorterar i plastfickor, är behjälplig för frågor och kan även vara med i klassrummet för den lärare som känner sig osäker, följer upp att lärarna skriver in resultaten före insatsen, efter 2,5 vecka och efter 5 veckor, analyserar resultatet och presenterar för skolledning och lärare, diskuterar med lärarna om när lämplig tid på dagen är att genomföra avkodningsträningen.
- **Lärarna:** genomför intensivläsningen och dokumenterar resultaten

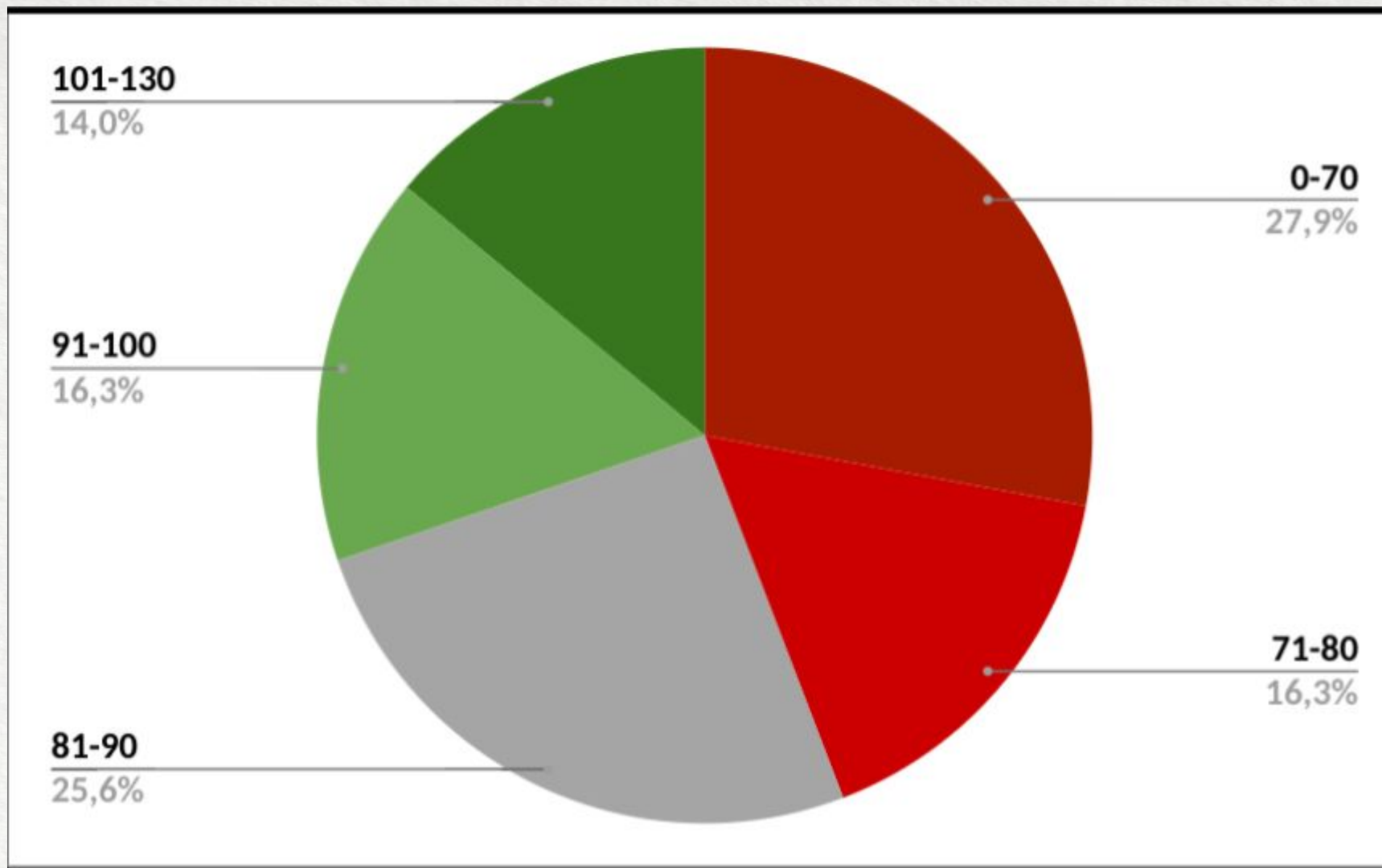

Intensivläsning i praktiken

- Eleverna läser i par
- Tio minuter varje dag i 5 veckor
- Avkodningstest/minuttest görs före, efter 2,5 vecka och efter 5 veckor
- Lärare/övrig personal hjälper varandra så att mentor kan genomföra minuttestet och lyssna på varje elev.
- Mentor dokumenterar resultatet och analys görs av ansvarig lärare tex speciallärare el förstelärare
- Resultatet på minuttestet avgör vem eleven hamnar i par med
- Elever som redan har en automatiserad läsning och läser på tex 140 ord per minut kan vara din hjälplärare eller läsa skönlitteratur
- Läraren lyssnar på eleven när den läser en läslista och ger återkoppling och avgör om eleven kan “levla” eller bör träna mer
- Blanda inte ihop “minuttestet” och den dagliga läsningen. På minuttestet ska eleven läsa så snabbt den kan och rätt. Den dagliga läsningen tar tid och är noggrann.
- Läslistorna läses i spalter uppifrån och ner då ett vokalljud åt gången tränas
- Minuttestet läses från vänster till höger så snabbt eleven kan

Minuttest 1, augusti, åk 7

åk 4: 85 ord per minut

åk 5: 90 ord per minut

åk 6: 95 ord per minut

åk 7: 100 ord per minut

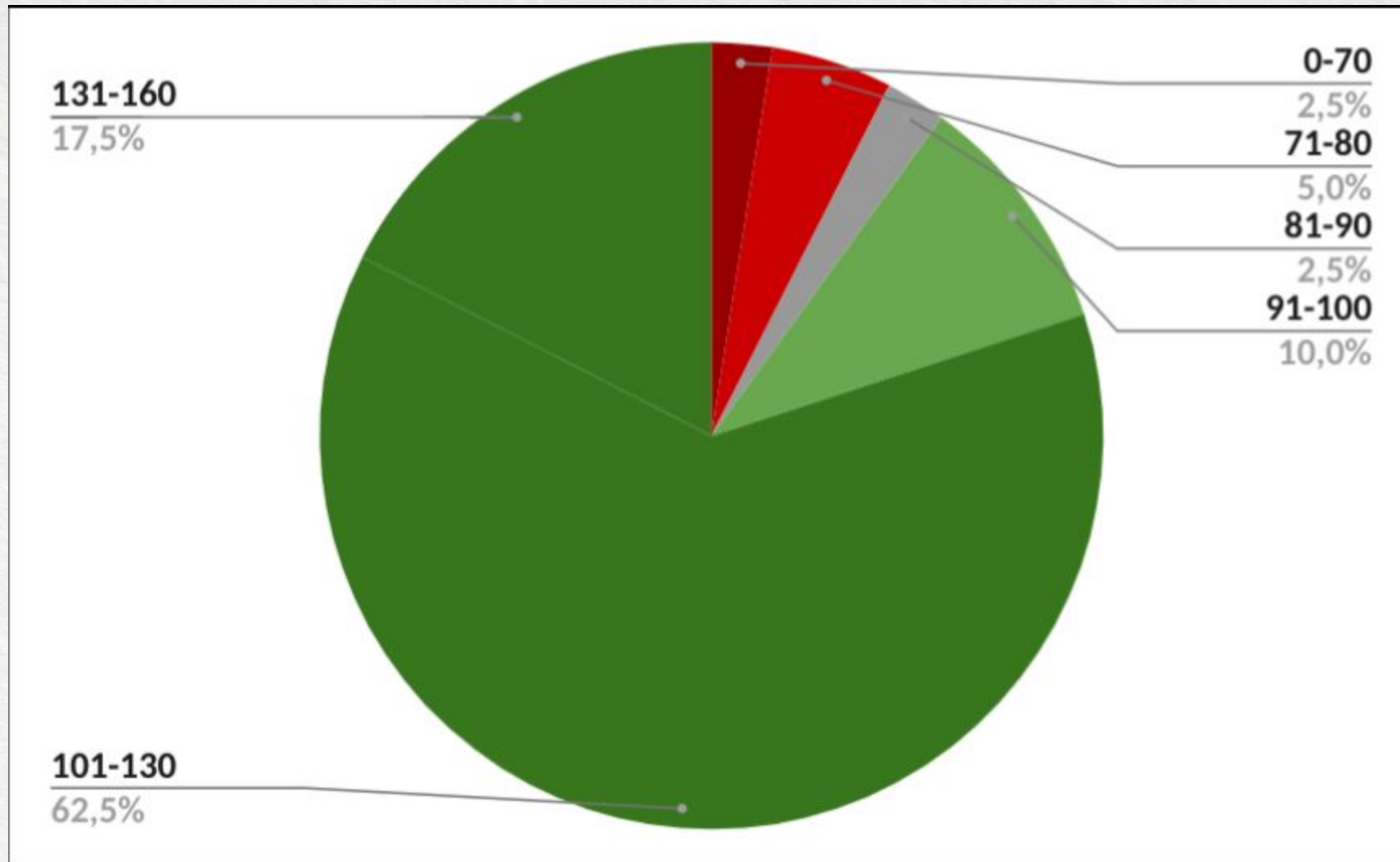
åk 8: 115 ord per minut

åk 9: 120 ord per minut

45 % av eleverna har en läshastighet i åk 7 som motsvarar lågstadiet.

Ca 100 ord per minut krävs för att kunna läsa undertexten på TV.

Minuttest 4, åk 7 Maj

Intensivläsning i helklass - ett vinnande koncept för alla elever?

Ny forskningsstudie gjord av Yvonne Solheim Mosling

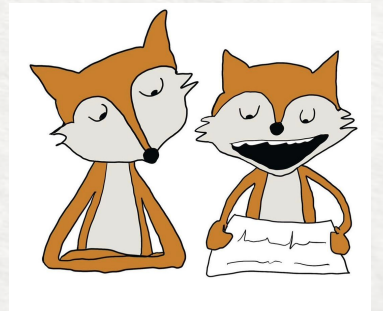
Masterprogrammet i specialpedagogik, Karlstad universitet

- Totalt deltog **160 elever** i årskurs **4–6**, **sju lärare** och **en specialpedagog**
- Studien varade i ett år
- Eleverna fördelades i en interventionsgrupp med 105 elever, och en kontrollgrupp med 55 elever.
- Inför intensivläsningsperioden genomförde eleverna ett läsförståelsetest, vars resultat låg till grund för indelningen i tre läsnivågrupper: svaga, normala och goda läsare.

Resultat av studien

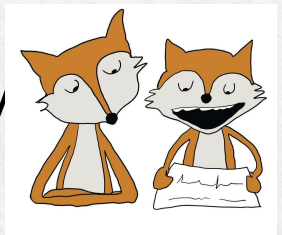
Lärarna och specialpedagogen vittnade om flera positiva effekter av intensivläsningen i helklass.

Mer info i nästa bild

Resultat av forskningsstudie

- interventionsgruppen **förbättrade sin avkodningsförmåga i högre grad än kontrollgruppen.**
- ett **ökat mod** och **självförtroende** hos eleverna
- en **stärkt relation** mellan elever och pedagoger
- en **snabbare utveckling av språkljud hos SFI/ SVA- elever** som var nya i det svenska språket. Genom läsinterventionen möjliggjordes en språklig aktivering där elevens svenska språk, vad gäller uttal och avkodning, utvecklades snabbt under en kort tidsperiod
- behov av enskilda kartläggningar minskade
- minskad arbetsbelastning för specialpedagogen
- lärarna upplevde att **metoden gynnar samtliga elever**, men särskilt betonades att elever med begränsade kunskaper i svenska utvecklade de svenska språkljuden i snabbare takt.
- **tidsfaktorn utgör en viss utmaning**, då alla läsutvecklande insatser kräver tid inom ramen för elevernas undervisningstid.

Skönlitteratur läses och arbetas med parallellt

Inspiration till undervisningen:

För att lärande ska ske: Båda benen behövs för att kunna stå

Avkodning

Läsförståelse

Läs, läs och läs för böcker är balla!

Gå till bibblan!

Önska dig böcker att läsa!

Om du har möjlighet -
be någon att läsa högt
för dig

Läsning är som att äta supergodis för hjärnan:

Ju mer du läser, desto starkare och smartare blir din hjärna. Du kan lära dig nya saker, komma på nya idéer och bli en bättre problemlösare.

Med böcker kan du flyga bland molnen, simma i hav av choklad och bygga slott av glass.

Din fantasi blir starkare och mer kreativ ju mer du läser.

Böcker är som blandat smågodis för din fantasi - de ger dig kraften att skapa allt du kan tänka dig!

@SaraBruun

"Att få lära sig och att kunna läsa är en demokratisk rättighet"

Tack för att du har lyssnat!

Instagram:

@Sarabruunlarare

Mail: info@sarabruun.se

